

"לא תגנוב"

ערך הליבה שנלמד: היה ישר!

כשאומרים לנו "לא תגנוב" אנחנו מיד חושבים על שודד רעול פנים, או על עקיצה של מיליונים בחברות ענק. הדיבר "לא תגנוב" מחדש לנו כי הגניבה רלוונטית לכל אחד מאיתנו, וכולנו עלולים להכשל בה. גניבה מזדמנת לנו במצבים רבים בחיים: צריבה של שיר באופן לא חוקי או הורדה של סרט. שימוש בציוד של חבר ללא רשותו, העתקה במבחן (גניבת דעת), טעימות בחנות ללא כוונת קניה ועוד.. מחירי הגניבה הם רבים:

מי שגנבו ממנו נפגע מבחינה כלכלית ונפשית, מאבד את תחושת הבטחון, מפתח חרדות. הסביבה נפגעת בכך שהאמון בזולת פוחת והחשדנות מתגברת. והגנב עצמו? במה הוא נפגע?! הרי הוא השיג את מטרתו..

בירור מעמיק יגלה לנו כי הגנב מבקש, למעשה, לעשות "קיצור דרך" למטרה. אך לרוע מזלו- מטרה שמושגת בגניבה ובמרמה איננה שלו באמת, והמציאות עלולה לטפוח על פניו. וכך, לדוגמה, הציון שהשיג במרמה וגרם לו להתקבל להקבצה ראשונה יגרום לו להתמודד עם רמה לימודית הגבוהה מיכולותיו ועם כשלונות חוזרים ונשנים.

הדבר דומה לזהב מזויף- נוצץ אך חסר ערך אמיתי. כאשר נבחר להשיג את מטרותינו בדרך ישרה וסלולה, נעריך את מה שאנו משיגים ונחוש גאווה וכבוד בעצמנו. **"יגעת ומצאת- תאמין!"** (מסכת מגילה)

סיכום הסדנא-

- הרחבנו את מושג הגניבה ה"קלאסית" למקרים רבים אותם פוגשים התלמידים בחייהם: לקיחת ציוד ללא רשות, צריבת דיסקים, טעימות בחנות ממתקים, העתקה במבחנים (גניבת דעת) ועוד..
- עמדנו על נזקי הגניבה- לגנב, לנגנב ולחברה כולה. הבנו כי סביבה שלא מקפידה על "לא תגנוב" היא סביבה לא בטוחה ומלאת חשדנות וספקות.
- הכרנו את אמרת חז"ל "דין פרוטה כדין מאה" המבהיר כי הגניבה יוצרת נזק בעצם החדירה לרשות האחר, בלי קשר לערכו הכספי של הדבר שנגנב.
- עמדנו על השורש הנפשי של הגניבה והוא –קיצור תהליך להשגת יעד מבוקש. כאשר אני משיג דבר שלא עמלתי עליו, הוא לא באמת שלי. הדבר דומה ל"דרך קצרה שהיא דרך ארוכה" כיוון שתחושת המסוגלות והערך העצמי של הגנב נפגעת.
- התחברנו לגיל המצוות בו אני מקבל אחריות על מעשיי ומתבקש לעמוד ביעדים שונים. כאשר אממש את יעדיי בישר, בעמל, בכוחות עצמי- ארגיש שהדבר באמת שלי ואז יגדל הבטחון והסיפוק האישי.

הצעות לפעילות המשך בכיתה :

1. דילמות בנושא "לא תגנוב"

מקרה 1- שימי מוכר זיתים בשוק. שלשום קנה 5 קילו זיתים וציפה לרווח נאה. במהלך היום נגשו אנשים רבים וטעמו מהזיתים מבלי לקנות אותם. בין הטועמים היה מושיקו. לקוח שראה אותו העיר לו "תסלח לי- למה אתה גונב?" מושיקו הגיב "גונב? זו לא גניבה! כולה זית, זה בקטנה.."
בסוף היום נדהם שימי לגלות כי נותרו לו רק 3 קילו זיתים והרווח שעשה היום היה ממש דל.
כמה ק"ג נעלמו לשימי בסוף היום? מה נגנב לו- רק הזיתים (גם הרווח עבורם!)? מה דעתכם על תגובתו של מושיקו- האם זה באמת "בקטנה"? איך זה מתקשר לפתגם "דין פרוטה כדין מאה"? איך הייתם מרגישים לו הייתם שימי? כיצד היה נראה המקרה לו היו מקפידים על "לא תגנוב"?

מקרה 2- המבחן הגדול במתמטיקה הגיע. מבחן זה יקבע באיזו הקבצה יהיה כל תלמיד. מירי מאוד רוצה לגרום להוריה גאווה. במהלך המבחן היא נתקפת לחץ- המבחן קשה ומספר שאלות לא ברורות לה. היא מציצה במבחן של שכנתה ומעתיקה ממנו.
בזכות הציון במבחן היא משובצת בהקבצה א' אך לצערה הרב היא נכשלת מבחן אחר מבחן. הוריה שואלים אותה- איך זה ייתכן?? הרי קיבלת ציון כל כך גבוה במבחן הגדול- מה קרה?? מירי מבולבלת ונבוכה ולא יודעת מה לענות להם.
תארו את תחושותיה של מירי. מדוע מירי נכשלת במבחני הקבצה א'? לו ניתן היה להחזיר את הגלגל אחורה- מה הייתם מציעים? איך היה נראה המקרה לו מירי הייתה מקפידה על "לא תגנוב"? איך ניתן לשפר ציון ללא הפרה של "לא תגנוב"?

2. "יגעת ומצאת- תאמין"- לימוד ודין

"אמר רבי יצחק: אם יאמר לך אדם 'יגעת ולא מצאתי' - אל תאמן; 'לא יגעת ומצאתי'; אל תאמן; 'יגעת ומצאתי' - תאמן" (תלמוד בבלי, מסכת מגילה).

- מה אומר הפתגם? מדוע היגיעה גורמת ל"תאמין"? במי אני "מאמין" כתוצאה מהיגיעה והמציאה?
- היכן בחיים נתקלו התלמידים ב"יגעת ומצאת"? כיצד הרגישו?
- איזו תחושה יש ל"לא יגעת ומצאת" (השגת דבר בגנבה ומרמה)- מדוע לא "להאמין" בדרך זו?

3. "צדק צדק תרדוף" - לימוד ודין

- מה מתעורר בכם כאשר אתם שומעים בחדשות על שחיתות של אנשי ציבור? מקרי גניבה? (רצוי להביא מקרה אקטואלי)
- האם אתם מגיבים ומבקרים באופן דומה את עצמכם כאשר אתם לא נוהגים ביושר?
- האם יש פער בין השניים? מדוע? (=קל לבקר את האחר, כלפי עצמנו יש "עיגול פינות") כיצד נצמצם את הפער?

• "צדק צדק תרדוף" (דברים ט"ז, כ)

ידוע הדבר שאין בתורה מילה מיותרת. מדוע נכפלה המילה "צדק"?

פירוש יפה אומר כי "צדק" - כלפי הסביבה ו"צדק" כלפי עצמי. ז"א עליי לדרוש מעצמי צדק ולא רק לבקר אותם בסביבתי החיצונית.

4. "יציאת צדיק" - האמנם?

מקרינים חלק מהסדרה "יציאת צדיק" (עונה 4 פרק 1 מדקה 5:53 - 7:19)

רקע: שחקנית מטעם הסדרה ניגשת עם נייד ללא סוללה למעבדת ניידים, בקטע זה המעבדה לא "יוצאת

צדיקה" - [http://www.mako.co.il/mako-vod-keshet/ yetzata_tzadik#/mako-vod-keshet/ yetzata_tzadik-s4/VOD-](http://www.mako.co.il/mako-vod-keshet/ yetzata_tzadik#/mako-vod-keshet/ yetzata_tzadik-s4/VOD-1b84446e1af1341006.htm?sCh=96d05c09390e2410&pld=957463908)

[1b84446e1af1341006.htm?sCh=96d05c09390e2410&pld=957463908](http://www.mako.co.il/mako-vod-keshet/ yetzata_tzadik#/mako-vod-keshet/ yetzata_tzadik-s4/VOD-1b84446e1af1341006.htm?sCh=96d05c09390e2410&pld=957463908)

אפשר להסתפק בכך או להוסיף דגם חיובי:

(<https://www.youtube.com/watch?v=ZW5mRrMmTsM> (מקרה חיובי בו טכנאי מכונות כביסה "יוצא צדיק")

- מה קורה לנו כאשר "לא מסתכלים עלינו"? האם הפיתוי לנהוג בחוסר ישר גדל?
- כיצד עלינו להתמודד עם פיתוי כזה? מה נגיד לעצמנו כדי להישאר ישרים?
- האם מוסכניק/שיפוצניק שנוהג ביושר הוא "צדיק"? אם הוא זוכה לתואר מיוחד מה זה אומר על כל היתר?
- האם הנורמה הקיימת היא חוסר יושר? איזו תחושה זה מעורר בנו?
- האם זוהי החברה שהיינו רוצים לחיות בה?

5. עולם בלי גניבות

המורה יספר סיפור "אישי" -

יש לי חבר טוב ממושב בצפון. כשהגעתי לביקור אצלו נדהמתי לגלות כי הוא לא נועל את ביתו אף פעם ומפתח הרכב נמצא תמיד בקלאץ'. שאלתי אותו אם הוא לא מפחד שיגנבו לו את הרכב או יקחו לו משהו מהבית והוא ענה שכך זה אצל כולם במושב ולכן אין סיבה לדאוג.

- מה דעתכם על אותו מושב? איך התחושה לחיות בו?
- האם זה מקום בו ניתן לדוגמא להשאיר את הארנק/ הפלאפון על השולחן כשהולכים מהבית?
- האם הייתם רוצים לחיות במקום כזה? איך אנחנו לשנות את המציאות בסביבה שלנו באמצעות הדיבר "לא תגנוב"?

6. רגע של שיתוף

נקודות לשיתוף: כיצד הדיבר "לא תגנוב" נוגע בי? איך אני מיישם אותו בחיי? מה הקושי/הרווח בקיום

הדיבר? כיצד השפיע עליי לימוד הדיבר?